

'Nederland zou Nederland niet zijn zonder Willem van Oranje'

Wie is de belangrijkste Nederlander? Deze vraag hield een deel van de Nederlandse bevolking in 2004 bezig. Voor velen was het moeilijk een keuze te maken. Zo niet voor professor Van Deursen: Willem van Oranje natuurlijk! Want, beweerde hij, Nederland zou Nederland niet zijn zonder deze Vader des Vaderlands. Voor ons vormde zijn stelling een prachtige ingang om te komen tot de keuze van een onderwerp voor ons exemplar, ontworpen in het kader van onze cursus voor trainer onderwijskunst.

Denkproces

Een denkproces zet zich in gang. Vragen werpen zich op: wat is een boeiend onderwerp? Is het wel exemplarisch? Heb ik er iets mee? Heeft het betekenis voor de leerlingen? Na enige tijd hebben we een idee: Willem van Oranje. Of hij nu volgens de cijfers van het onderzoek naar de bekendste Nederlander de lijst aanvoert of niet, is voor ons niet van belang. Wij hebben een onderwerp waarin bovenstaande vragen ons inziens voorzien kunnen worden van een antwoord. Want niet alleen de persoon Willem van Oranje, maar vooral zijn optreden is van grote betekenis geweest voor ons Nederlandse volk.

Afbakening

We gaan op zoek naar de sleutel tot ons exemplar. Al snel constateren we dat onze kennis niet toereikend is om hier achter te komen. We boren historische bronnen aan. Na al heel wat boeken gelezen te hebben, bekruipt ons het gevoel niet meer te weten waar we moeten beginnen. We vragen ons af: waar gaat het bij ons onderwerp nu precies om? En hoe vinden we de juiste ingang om het te ontsluiten? We concluderen dat de sleutel is gelegen in het feit dat Willem van Oranje een onuitwisbaar stempel heeft gedrukt op het ontstaan van de Nederlanden. Dus de woorden van Van Deursen onderschrijven we: 'Nederland zou Nederland niet zijn zonder Willem van Oranje.'

De hoofdlijn voor ogen houden

We beseffen al snel dat het heel belangrijk is van Deursens stelling voor ogen te houden bij het bestuderen van de literatuur. Het is namelijk verleidelijk alles te lezen wat je te pakken kunt krijgen, om vervolgens door de bomen het bos niet meer te zien en niet expliciet bezig te zijn met de sleutel. Voor ons betekent het vasthouden van de hoofdlijn ons onder meer dat we de chronologie van Willem van Oranjes leven moeten loslaten. Niet alle details over zijn geboorte en jeugdijaren zijn namelijk voor ons exemplar relevant. Het exemplar stopt in 1581, terwijl Willem van Oranje pas in 1584 is vermoord.

De inhoud

Al snel zijn we het erover eens dat Willem van Oranje in de ouverture het toneel moet betreden met de door Philips II verzegelde ban in zijn hand. 25.000 gouden kronen ontvangt zijn moordenaar. De ban vormt een prachtig vertrekpunt, omdat hij resulteert in de in 1581 geschreven Apologie (verweerschrift), waarin de geuite beschuldigingen aan het adres van Willem van Oranje stuk voor stuk door hem worden weerlegd. Door kennis te nemen van een deel van de in de ban vermelde beschuldigingen krijgen de leerlingen inzicht in de historische gebeurtenissen ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog (smeekschift

van de edelen, beeldenstorm, de moord in Leiden en Zutphen, Pacificatie van Gent, Unie van Utrecht, enzovoort). Hoe u zich de uitwerking daarvan concreet moet voorstellen? Bij het Smeekschrift der edelen bijvoorbeeld verplaatsen de leerlingen zich in de rol van Margaretha en de edelen. De veldtochten van de Spanjaarden en de Oranjes worden letterlijk in kaart gebracht. De ondertekening van de Pacificatie van Gent en de Unie van Utrecht vindt plaats in een heuse vergaderingsetting van de Raad van State. De leerlingen zijn dan de afgevaardigden van de gewesten.

Het mooie is dat tijdens de finale alle puzzelstukjes in elkaar vallen als alle Staten bij de ondertekening van het Plakkaat van Verlatinghe besluiten zich vóór Willem van Oranje, en dus tegen Philips II van Spanje, te keren. Daarmee zijn de Nederlanden een feit.

Recht en onrecht

Met dit plan in ons achterhoofd zijn we begonnen met de uitwerking van de acten. Een uitgewerkte act probeerden we uit in onze eigen groep. We hebben

ontdekt dat het heel belangrijk is je exempel-in-aanbouw kritisch te benaderen. De kans is namelijk groot dat je door onvoldoende afstand te nemen tot het onderwerp geen goed beeld meer hebt van zaken die er wel of niet toe doen. Daarom vonden we het erg prettig ons exempel voor te leggen aan experts bij *Driestar educatief* en de collega's op de school waar wij werken. Door er met elkaar over na te denken en te spreken, kom je verder. Zo ontdekten we een dieper liggend aspect, dat voortkomt uit onze sleutel, namelijk recht en onrecht. Want ondanks al het onrecht, dat de Nederlanden –en Willem van Oranje– is aangedaan, blijft de Vader des Vaderlands zich beijveren voor het recht op vrijheid. Ons doel is dat de leerlingen ervaren hoe hoog het voorrecht van recht op vrijheid gewaardeerd moet worden. Om hier te komen ervaren ze de worsteling van Willem van Oranje.

